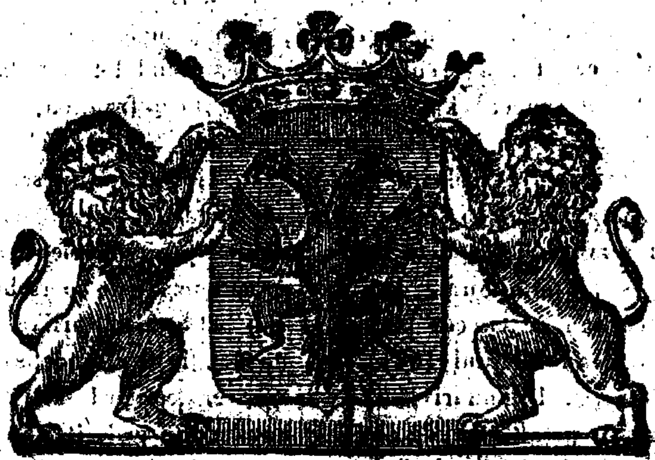
1841.

ARNHEMSCHE COURANT

No. 188.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is f 5 voor de drie maanden. —

DONDERDAG 23 SEPTEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van een tot vijf regels f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

[illegible]ngen der Afdeelingen ter gelegenheid van de begrooting der middelen.

[illegible] de Processen-Verbaal van de beraadslagingen [illegible] Afdeelingen over het wetsontwerp tot vaststel[illegible] der middelen ter dekking van de uitgaven voor 1842 en 1843 blijkt, dat de groote meerderheid der leden gansch niet overeenstemt met den minister van financiën in de meening dat de aangevraagde uitgaven door de voorgestelde middelen zullen worden gedekt. Zoo leest men in het proces-verbaal der eerste afdeeling: »De meeste leden, inhaerende hetgeen bij wijze van *algemeene aanmerking* bij den aanvang van het onderzoek van de begrootingswetten is in het midden gebragt, omhelsden het gevoelen, dat de uitgaven niet door de voorgedragen middelen worden bestreden, en dat alzoo naar middelen moet worden uitgezien om het evenwigt tusschen de *uitgaven* en de *ontvangsten* te herstellen." Met verbazing echter zal de bezorgde aanschouwer ontwaren, welke wanhopige en ver[illegible] onderscheidene afdeelingen [illegible] voorgesteld. Waarlijk, nadat er zoo veel aan[illegible]kelijke en doelmatige bezuinigingen waren aan[illegible]ven, welke zonder eenig nadeel, zonder eenige [illegible]lijkheid konden worden te baat genomen, [illegible] het droevig verwonderen, te zien dat daar[illegible] zoo weinig wordt gelet, althans zoo weinig [illegible] aangedrongen, terwijl men middelen voor[illegible] durft, die door de regtvaardigheid evenzeer [illegible] door de staatkunde ten hoogste moeten worden gewraakt.

[illegible] onderscheidene sectiën, met name in de 1e., [illegible] en 5e., wordt eene *belasting op de renten* [illegible]*geroepen*.

Maar eene belasting op de renten is *onregtvaardig*, omdat de staat met de schuldeischers (en deze schuldeischers zijn niet uitsluitend ingezetenen) *ge[illegible]teerd* heeft, dat hun eene *bepaalde rente* zou worden uitbetaald. Door nu eene belasting op de renten te leggen, betaalt men minder dan waartoe men zich verbonden heeft; en men betaalt zulks minder, zoo wel aan de vreemde als aan de Nederlandsche [illegible]; naardien het onmogelijk is [illegible] tusschen [illegible] deze[illegible]n te maken. Eene *belasting* op de renten kan eigenlijk geene belasting worden genoemd; want een staat kan geen vreemdelingen buiten 's lands *belasten*, kan hen niet dwingen bij te dragen tot de inkomsten der vreemde schatkist. Eene *belasting op de renten* is niets anders dan een *bankroet*. Want men betaalt alzoo minder dan men *verpligt is* te betalen. Voor den houder, die 5 percent moest ontvangen, is het volstrekt onverschillig of hem een half percent wordt onthouden [illegible] de staat zich insolvent verklaart, dan wel [illegible] de staat hem het halve percent als belasting [illegible].

En niet alleen *onregtvaardig*, maar *hoogst onstaatkundig* tevens zou dergelijke belasting wezen; [illegible] zou doodelijk zijn voor het krediet, zoo binnen [illegible] buiten 's lands. Wie toch zou het, anders dan [illegible] woekerprijs, wagen, met eene regering te contracteren die alzoo hare verpligting verbrak? die, ter vereffening van de [illegible] des bankroets, de schande der daad poogde te ontgaan, de schaamte deswege ter zijde stelde, door eene benaming te bezigen, die een glimp aan de wanbetaling gaf? Immers, wat men onder den schijn van regt doen kan, is veel meer te vreezen, dan wat men niet doen kan zonder den blos der schaamte op het gelaat te voelen. De vreemdeling kent de gehechtheid des Nederlanders aan den naam van goeden betaler; de vreemdeling weet dat de Nederlander er eene eer in stelt om zijne schulden te voldoen, dat hij zich wanbetaling als eene schande toerekent; en daarom vertrouwt men den Nederlander allerwege. En omdat men den Nederlander vertrouwt, vertrouwt men den Nederlandschen staat. En nu zou die staat het voorbeeld gaan geven van wanbetaling; die wanbetaling verbergende onder eenen valschen naam, dezelve *belasting* noemende. Met even veel regt kan de struikroover zeggen dat hij den voorbijganger eene *belasting* oplegt, als de Nederlandsche regering, den Engelschen of Duitschen schuldeischer een gedeelte van het hem verschuldigde onthoudende, kan zeggen dat dit eene *belasting* is. Zij heeft niet meer regt om den Duitscher of Engelschman te Berlijn of te Londen *te belasten*, dan de struikroover heeft om eene *belasting* te vorderen van hem dien hij op den grooten weg ontmoet.

De Britsche regering, die zich de regten en belangen harer onderdanen aantrekt, zou dan ook zulke bespottelijke belasting niet stilzwijgend aanzien, en wij zouden welligt eenen oorlog hebben te verduren, onder inroeping ditmaal van den God der dieven.

De eerste afdeeling — het is de heer VAN RAPPARD die dezelve presideert — stelt nog een ander middel voor: *het doen opbrengen van een hoofdgeld.* Zoo zou men ten minste slechts de ingezetenen treffen. En daar dan wel schapen en koeijen per hoofd worden belast, zoo ziet men geene reden waarom de Nederlander het niet eveneens zou wezen. Het bezwaar, een gering bezwaar misschien, maar een bezwaar dan toch, is, dat die Nederlander zich reeds zoo geducht belast gelieft te vinden, en er dus eindelijk voor zou kunnen gaan bedanken om steeds onder nieuwe benamingen meer en meer van het duur gewonnen geld in de schatkist te storten. Er zijn gevallen waarin ook de geduldigste ongeduldig wordt. De verdraagzaamste hond, al te lang gesard, heeft gebeten, en het zagtzinnigste paard wierp den tergenden rijder in het slijk. Het kon eindelijk den Nederlander vervelen zoo te worden uitgemergeld ten behoeve van vetmesterij.

Al de leden der eerste afdeeling wenschten »*middelen* te vinden in bezuiniging en inkrimping, in het doen wegvallen van personele toelagen, vermindering van pensioenen en wachtgelden, de meesten ook in eene tijdelijke korting op de traktementen."

Vermindering van pensioen! tijdelijke korting op de traktementen! Indien er onverdiende of onregtmatige pensioenen worden gegeven, behooren dezelven te worden doorgehaald. Maar de pensioenen, die wel verdiend en regtmatig zijn, te verminderen, zou weder onregtvaardig wezen. Onregtvaardig en onstaatkundig zou almede eene tijdelijke korting op de traktementen zijn. De ambtenaar die zijnen pligt goed vervult, heeft regt op zijn traktement, op zijn geheele traktement; de ambtenaar die zijn pligt, hetzij uit onkunde, hetzij uit nalatigheid, niet goed vervult, moet worden bedankt en volstrekt geen traktement erlangen. De ambten moeten worden verminderd; want er zijn er oneindig te veel. Maar de traktementen moeten niet worden verminderd; sommige integendeel behoorden te worden verhoogd. Die onregelmatigheden van *toelagen* en *gratificatiën* spruiten gedeeltelijk daaruit voort, dat sommige belangrijke ambten te laag bezoldigd zijn. Terwijl er nutteloos eene menigte eereposten worden bezoldigd, betaalt men te weinig om voor werkzame betrekkingen de gevorderde bekwaamheid te kunnen erlangen. Wil men mannen van wezenlijke kunde en talent werkzame betrekkingen zien vervullen, waar het inzonderheid aankomt op kunde en talent, zoo moet men goed betalen. Van één bekwaam mensch trekt men veel meer nut dan van een dozijn binken. En een bekwaam man, wien zijne talenten in eene burgerlijke betrekking 6, 10, 20 duizend gulden beloven, zal u bedanken voor een post die hem 3, 4 duizend gulden opleveren zou, de curatelige aftrekking voor pensioen nog daargelaten. Zoo erlangt een secretaris-generaal aan een ministerie, hetgeen een der werkzaamste en moeijelijkste posten behoort te zijn, slechts f 4000.

Een referendaris, dat is iemand die den minister in de moeijelijkste zaken moet te hulp komen, die zijne plans uitwerken of onderzoeken moet, die wetten, kontrakten, traktaten moet kunnen beoordeelen, opstellen, uitwerken, kortom, iemand die de moeijelijkste en belangrijkste werkzaamheden moet verrigten, erlangt ten hoogste f 3000 traktement. Dit is bespottelijk. Want een man die voor zulk werk *geschikt is* kan in eene andere betrekking oneindig meer verdienen. De minste advokaat, een gewone procureur, een dorps-notaris verdient meer. Wat is dus het gevolg van het onvoldoende traktement? dat men personen moet nemen die te lui zijn voor dorps-notaris, te dom voor procureur of advokaat. Aan zoodanige wordt dan de behandeling der moeijelijkste aangelegenheden, het opstellen der staatsstukken en wetten, opgedragen; met het natuurlijk gevolg dat wij met knoeiwerk worden overladen, veel geld verspillen zonder eenig nut. Nu hebben wij referendarissen, commiesen van staat, referendarissen bij den raad van state, staatsraden, en met al dien omhaal brengt men ontwerpen in de Kamer, waarin de oppervlakkigste lezer terstond wartaal, misstelling en fouten ontwaart. Dat een minister, bij het opstellen van een stuk, eene fout begaat, uit eene wet het eene artikel in plaats van het andere aanhaalt, is zeer vergefelijk; maar dat geen staatsraad, referendaris, geen commies van staat, geen staatsraad het zag en het hem opmerken deed, zulks is verregaande. Wat doen dan toch onze referendarissen en commiesen van staat? Zitten zij aan de bureaux te slapen? betalen wij er daarom het meubilair zoo duur, omdat zij er, ieder jaar ge-

makkelijker canapé's zouden hebben? Ruim zes van die domooren à ƒ 3000 op, en geef ƒ 6000 aan één man van talent, dan zult gij gansch ander werk voor den dag zien komen en tevens ƒ 12000 hebben bespaard. Posten moet men verminderen en domooren of luilakken, maar geen traktementen, daar waar het geen eereposten geldt.

Eereposten, b. v., zijn die van lid der Eerste Kamer, van gouverneur, van burgemeester. Niet, alsof daarvoor geene kunde wierd gevorderd; maar omdat het posten zijn welke men voor de eer waarnemen zal. Niemand zal voor de eer commies of referendaris willen zijn; maar wel burgemeester, gouverneur, lid de Eerste Kamer.

Een gouverneur, een burgemeester, moet buitendien iemand zijn van zekeren jaren, van zekeren stand, van zekere geboorte, van eenig fortuin. In die cathegorie vindt men steeds rijke menschen genoeg, die den post gaarne zonder belooning, of met eene zeer geringe tegemoetkoming zullen waarnemen. De leden onzer Eerste Kamer te betalen, is volstrekt onnoodig; een gouverneur ƒ 10,000 te geven (1) is verkwisting. Op zoodanige traktementen, ja, daarop kan worden bespaard.

En wat overigens van het budget van uitgaven behoorde weg te vallen, het zijn posten gelijk die voor een Instituut, voor een atheneum te Franeker, voor eene muziekschool, en dergelijke voorwerpen van weelde meer. Toen onze geleerden beroemd waren in Europa, hadden wij geen Instituut; toen had nog geen Fransche koning die instelling van dwaze pedanterie ingevoerd. En wat behoeven wij, met onze drie academiën, nog een atheneum te Franeker te onderhouden, ten behoeve van een dozijn professoren en anderhalf dozijn studenten? En dan eene muziekschool, terwijl een vierde onzer bevolking van honger sterft, en men durft spreken van eene belasting op de rente, een vermomd bankroet!

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Würzburg, *13 sept.* Heden werd de silo (onderaardsche koornkelder) in onzen stadswal, in tegenwoordigheid eener koninklijke commissie, geopend. Hij was in 1833 met ongeveer 450 Beijersche schepels rogge gevuld, het eerste maal in 1835, het tweede maal in 1837 onderzocht geworden. De heden bewerkstelligde opening was alzoo de derde, en het koorn hetwelk nu 8 jaren lang in den silo ligt, werd, na wegname van eene kleine slijkkorst aan het muurwerk, volkomen droog, gezond en in goeden staat bevonden. Deze welgelukte grootsche proeve zou wel tot gevolg kunnen hebben, dat er nog meerdere silo's in den overigens niet gebruikten stadswal wierden aangelegd, waardoor dezelve ook als voorraadmagazijn voor het krijgsvolk een nieuw belang zou kunnen krijgen. (*N. W. Z*)

— Dezer dagen werd de uitspraak der kamer van aanklagt te Mainz tegen de politische gevangenen aldaar bekend gemaakt. Dertien werden geheel vrijgesproken en terstond op vrije voeten gesteld. Een is er naar de assises verwezen. Deze moet beschuldigd zijn van te hebben zamengespannen tot omverwerping der staatsregeling. 32 zijn beschuldigd kennis te hebben gehad van deze zamenspanning, zonder er aangifte van te hebben gedaan. Deze 32 zijn naar de correctionele policie verwezen. (*Allg Zeit.*)

PRUISSEN.

Men meldt uit Berlijn: Z. M. den koning heeft ter beantwoording der opmerksaamheid, hem door het Fransche regering betoond in het zenden van den luitenant-generaal vicomte *de Rumigny* ter bijwoning der manoeuvres bij Berlijn en der heerschouw in Silezië, den inspecteur der bezettingen in de bondsvestingen Mainz en Luxemburg, den generaal-majoor *v. Holleben*, gelast zich naar het kamp van Compiègne te begeven en aldaar in het gevolg van den hertog van *Nemours* tien dagen te verkeeren. Gemelde generaal is reeds, vergezeld door zijnen adjudant, twee staf- en onderscheiden subalterne officieren, naar het genoemde kamp vertrokken. (*Post. A. Z.*)

FRANKRIJK.

Parijs, *19 sept.* De *Moniteur* deelt eene ordonnantie des konings mede, waarvan de zakelijke inhoud luidt:

Art. 1. Onze minister van financiën is gemagtigd tot het openbaarlijk en bij verzegelde inschrijvingen aanbesteden van een bedrag rente 3 pCt., toereikend tot het daarstellen van een kapitaal van 150 millioen franken. Deze gelden zullen interest genieten van af 22 junij 1841. De toewijzing zal plaats hebben aan die kompagnieschap, welke den hoogsten prijs zal aanbieden, behoudens de reserve van het door onzen minister van financiën vastgestelde minimum. Art. 2. Overeenkomstig de voorschriften van de tweede paragraaf van het bedoelde artikel der wet van 25 junij 1841, zal de dotatie der amortisatiekas van 1 januarij 1842 worden vermeerderd met eene som, gelijk staande aan het honderdste gedeelte van het nominale kapitaal der renten, die krachtens artikel 1 hier boven zullen worden genegocieerd.

— Het ministerie van financiën kondigt de nieuwe leening aan, waarvan de aanbesteding den 18den october eerst komende zal plaats hebben. De storting der 150 millioenen zal plaats hebben, als volgt: 7,500,000 franken op 28 october; 7,500,000 franken op 28 november; 11,250,000 franken op 7 januarij 1842 en eene gelijke som op 7 februarij, 7 maart en 7 april; 15,000,000 op 7 mei en gelijke som op 7 junij, 7 julij, 7 augustus, 7 september en 7 october. Het door de inschrijvers als waarborg te leveren depôt is 5,000,000 franken in geld, inschrijvingen op het grootboek, koninklijke bons of leeningen voor kanalen.

— In den avond van eergisteren hebben zich op het plein du Chatelet en aan de Porte St. Martin nogmaals volkszamenscholingen gevormd. Talrijke detachementen der municipale garde zijn op een en hetzelfde oogenblik van vier kazernen gelijk uitgerukt. Langs verschillende wegen kwamen zij op het bedreigde punt aan en dreven de volksgroepen, nadat door de politie-kommissarissen de drie sommatiën waren gedaan, uiteen. De stadsserjanten hebben 120 woelgeesten, die na de sommatiën in hunne oproerige houding volhardden, gevangen genomen en naar de conciergerie gebragt.

Ook gisteren avond hebben zich ettelijke volkshoopen bij de Porte St. Denis vertoond, waardoor het noodig werd in dien omtrek de winkels te sluiten. Hierdoor is echter geene noodlottige botsing te weeg gebragt en de detachementen nationale garde en municipale garde hebben de zamenscholingen spoedig verdreven.

Onze nieuwe ambassadeur aan het Britsche hof, de heer *de St. Aulaire*, is gisteren avond naar de plaats zijner bestemming op reis gegaan.

— » Te Parijs — zegt de *Revue des Paris* — is geen oproer (*émeute*) geweest, maar een oploop van lieden die bleven staan en zich aankeken zonder te weten waarom zij zich ophielden. Ook hadden er luidruchtige optogten van straatjongens, die een lap rood laken ronddroegen, plaats. Voeg daarbij de nieuwsgierigen, de voorbijgangers, de gapers. Men gaat zien wat men het oproer noemt, men blijft staan om het te beschouwen, en zoo gebeurt het dat de toeschouwers bijdragen tot de wanorde; zij worden zelven deelnemers. Het is niets, en toch is het iets: er bestaat geene wezenlijke reden tot ongerustheid, en toch is men niet gerust. Het is wat men een fantaisie-oproer zou kunnen noemen. Die zucht om zich naar het tooneel der wanorde te begeven, is ongerijmd; men heeft het duizendmaal van de Parijzenaars gezegd: zij stemmen het toe, maar beginnen steeds op nieuw."

BELGIE.

Brussel, *19 sept.* Onderscheidene dagbladen hebben de terugkomst van HH. MM. den koning en de koningin te Ostende aangekondigd. Thans vernemt men echter, dat dezelve Parijs nog niet verlaten hebben, en aldaar nog tot den 23sten of 24sten zullen verblijven om alsdan waarschijnlijk terstond naar Brussel te komen.

— Bij gelegenheid, dat onze dagbladen eenige ongelukken mededeelen, welke dezer dagen weder op de Amerikaansche en Engelsche spoorwegen zijn voorgevallen, maken dezelve de opmerking, dat, terwijl op de ijzeren wegen in die staten menigmalen ernstige rampen plaats hebben, zulks op de Belgische spoorwegen, hetzij door regelmatigheid in de dienst, hetzij door het nemen van de noodige voorzorgen, geenszins het geval is; — dat onder de millioenen menschen, welke sedert 1835 op onderscheidene Belgische spoorwegen zijn vervoerd, slechts een persoon buiten zijne eigene schuld gewond is geworden, en aan de gevolgen der wond is overleden, namelijk een grijsaard, welke door een stoot van het rijtuig in hetzelve gevallen is, en daardoor eene kwetsuur in de borst heeft bekomen.

Brussel, *20 sept.* Duitschland schijnt eene bijzondere aandacht te schenken aan de onderhandelingen tot daarstelling van een handelsverdrag tusschen Frankrijk en Belgie. Gisteren is in allerijl een koerier uit Berlijn aan de Pruisische legatie alhier aangekomen, en aanstonds met depêches weder teruggezonden. Aan de ambassade van Oostenrijk is almede gisteren avond een koerier uit Weenen aangekomen, en heden morgen met depêches weder vertrokken. Men twijfelt niet of deze zoo levendige koerierwissel heeft betrekking tot de belangrijke zaak, welke behandeld is tusschen de chefs van het Duitsche tolverbond en prins *Metternich*; men weet, dat het doel dier diplomaten is, om den kring van het tolverbond te vergrooten door de aanwinst der twee landen, die zwaar in de weegschaal van Europa zouden wegen.

— Volgens de jongste tijdingen uit Parijs gaan de onderhandelingen tusschen de Fransche en Belgische kommissarissen geregeld voort. De Belgische kommissarissen hebben naar Brussel depêches gezonden, waarin zij hunne regering met den tegenwoordigen stand der onderhandelingen bekend maken. Men schijnt van beide zijden over dien toestand tamelijk wel te vreden te zijn.

Antwerpen, *20 sept.* In den *Précurseur* leest men het volgende artikel: Twee jongelieden van 19 à 20 jaar, die men aan hunnen tongval voor Hollanders hield, en wien fatsoenlijk voorkomen en manieren deden onderstellen, dat zij tot deftige familiën behoorden, hebben zich gisteren avond ten 9 ure, in den tuin van een der voornaamste logementen te Mechelen, door zelfmoord om het leven gebragt. Hunne namen zijn onbekend; zij hadden geene papieren hoegenaamd bij zich. Alleen weet men, dat zij sedert eenige weken in België bevonden. Zij reden dikwijls in eene vigilante van Brussel naar Antwerpen en hadden, toen zij in België kwamen, veel geld bij zich. Zij hebben aan den logementhouder eenen brief nagelaten, waarin gezegd wordt, dat hunne gemaakte schulden door hunne ouders zullen betaald worden.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, *21 sept.* Wij vernemen, dat op de aanbevelingslijst door de regtbank te Arnhem aan het gouvernement, ter vervulling der vacerende plaats van kantoregter te Arnhem, ingezonden, voorkomen: de Ed. Achtb. heeren Mr. *P. J. Evekink Busgers*, substituut-griffier bij het hof van Gelderland, Mr. *L...* *Klopper*, substituut-griffier bij de regtbank te Arnhem, en Mr. . . . *van Hasselt*, plaatsvervangend regter in het kantons Apeldoorn. (*Handelsblad.*)

's Gravenhage, *19 sept.* De minister van binnenlandsche zaken heeft dezer dagen de gouverneurs verzocht, om maatregelen te doen nemen tegen het ter markt brengen en het toelaten aan de molens van granen, welke met ziekelijke korenzaden, bekend onder den naam van *hanespooren* of het *moederkoorn*, besmet, en waarvan het gebruik als schadelijk voor de gezondheid van menschen en dieren beschouwd wordt.

's Gravenhage, *20 sept.* Morgen echtend te elf ure zal de Tweede Kamer wederom eene zitting houden, waarin, naar men verwacht, de centrale afdeeling haar verslag zal uitbrengen over het ontwerp van wet, betrekkelijk de maatschappij van weldadigheid, waartoe tegen het einde der loopende week, de beraadslagingen te gemoet gezien worden.

— Men verneemt dat de regering eene bezuiniging van ƒ 11,000 op het hoofdstuk van binnenlandsche zaken, en ƒ 50,000 op dat van oorlog toegestaan heeft. Wat aangaat het laatste hoofdstuk, zou die bezuiniging, naar men verzekert, op 's rijks stoeterij te Borculo verkregen worden.

— Men leest in het *Journal du Limbourg*: » De jonkheer *Dilyker*, in garnizoen te Maastricht, is benoemd tot kolonel-kommandant der bondstroepen van het groothertogdom Luxemburg en het hertogdom Limburg, wier vereenigde contingenten drie bataljons uitmaken moeten."

Batavia, *20 mei.* Door den waarnemenden gouverneur-generaal van Neêrlands Indië zijn de volgende disposities genomen:

Op verzoek eervol uit 's lands dienst ontslagen onder toekenning van wachtgeld: De 2de commies bij de generale rekenkamer *J. J. van Bulderen*.

Ontslagen: De 1ste commies bij de algemeene rekenkamer *J. F. Leibbrandt*.

Op verzoek gepensioneerd: De luitenant-kolonel der infanterie *P. Oosthout*, met toekenning van den rang van kolonel, zonder bezwaar van 's lands kas; de kapiteins der infanterie *P. Louis* en *A. V. P. de Bra...*

Gepensioneerd: De kapitein der artillerie *W. C...*, de kolonel der infanterie *J. le Bron de Vexela*.

Eervol ontslagen: De werktuigkundige bij de constructie winkel te Soerabaja, *F. J. H. Balfer*.

Eervol uit 's lands dienst ontslagen: De kommies boekhouder bij de munt te Soerabaja, *H. C. ...*

(1) De gouverneur van Gelderland, b. v., heeft ƒ 9000 en vrije woning.

[illegible] is de heer *J. de Wal*, doctor in de beide [illegible] onlangs uit Nederland aangekomen, geadmitteerd advokaat en procureur voor den raad van justitie [illegible]rabaija.

Mengelwerk.

Koper-Pletterijen in Nederland.

(*Ingezonden.*)

[illegible] dezer dagen in het *Handelsblad* van zaturdag [illegible] 3066, toegezwaaid aan de *ijverige* en *edele* [illegible]gen van den heer ESTHOVEN, waarvan de fabriek [illegible] Zieken te 's Gravenhage is gevestigd, en door den [illegible]menden man, gedurende den aanstaanden winter, [illegible] 600 jongelingen, tegen loon, werk zal wor[den ge]geven, waardoor aan vele behoeftigen, die alsdan [illegible] verdiensten zijn, de gelegenheid zal worden ver[schaft] om, door handen-arbeid, in hun onderhoud te [voor]zien. — bragt mij op het denkbeeld, te onder[zoeken] waarom juist van deze fabriek alleen en niet [illegible] van de andere fabrieken in Nederland, [illegible] vak met denzelfden ijver bearbeiden, soms [illegible] melding gemaakt. Dat onderzoek heeft mij, he[laas] tot de kennis van eene hoogst onbillijke, onstaat[illegible] in Nederland, [waar] elk burger van den staat dezelfde regten en be[scher]ming behoorde te genieten, moest plaats vinden; [eene] daadzaak, welke ik, als onpartijdige, tot de kennis [v]an ieder, maar bijzonder ter kennisse van Z. M. [onzen] geliefden koning, wien de bescherming der reg[ten v]an een ieder zijner onderdanen zoo naauw ter [harte] gaat, wensch te brengen: niet om daardoor eenig [kw]aad uit te strooijen, maar integendeel, om, door [illegible] hiervan, ware het mogelijk, zulke practijken [voor] te komen; dáár, waar zulks mogelijk is, dit te [illegible] en tevens te doen opmerken, welke daarvan [de n]atuurlijke en schadelijke gevolgen moeten zijn.

[Er] bestaan in Nederland vier koper-pletterijen, hoog [in de] belastingen aangeslagen, welker eigenaren alles in [het] werk stellen, om, door de uitbreiding van hunne [fab]rieken, handen-arbeid aan de behoeftige klasse te [ver]schaffen. Buiten de publieke aanbestedingen, waarin [elk] fabrikant, naar mate van de opgave zijner prijzen, [kon] deelen, werd *jaarlijks* onder deze *vier fabrie[ken]* het vervaardigen en het leveren van de *duiten[pla]tjes* voor de Oostindiën, gelijkelijk, tegen eenen [illegible] prijs, verdeeld: dit gaf aan ieder dezer fa[brie]ken de gelegenheid om aan een aantal werklieden [en] jongelingen, gedurende het *gansche jaar*, werk [en] loon te verschaffen, terwijl de regering hierdoor [in staat] gesteld werd, over het werk van al deze fa[brieken] te oordeelen. Ondanks de sedert eene reeks van [jaren] goed geleverde *duiten-plaatjes*, heeft de vorige [minis]ter van koloniën kunnen goedvinden het vervaar[digen] en het leveren van deze *duiten-plaatjes*, *alleen [en uit]sluitend*, aan den heer ESTHOVEN te 's Graven[hage] toe te kennen, over eene hoeveelheid, *jaarlijks* [zoo] groot, als vroeger de bestaande fabrieken *gezamen[lijk]* op verre na niet hadden, en dan nog wel voor drie [achter]eenvolgende jaren; zoodat de andere fabrieken een [geheel] jaar geene orders van het gouvernement bekwa[men,] het fabriceren dier plaatjes moest stilstaan, en, [zoo]als ik wel geïnformeerd ben, deze fabrieken verpligt [wer]den, een gedeelte van hun werkvolk af te danken [en] hunne machines te laten stilstaan.

[Nu] zou men ten minste verwachten, dat, wanneer de regering, buiten het met de heer ESTHOVEN gesloten contract, nog meer behoefte aan *duiten-plaatjes* had, men deze behoefte alsdan onder de *drie* andere fabrie[ken], welke een geheel jaar uitgesloten waren, zoude verdeelen — en evenwel bij mijn onderzoek, is mij ge[bl]eken, dat zulks geen plaats heeft gehad. De meerdere behoefte werd nog in vier gelijke deelen gedeeld, zoodat [de] heer ESTHOVEN daarvan, buiten zijn drie-jarig contract, [no]g zijn vierde aandeel verkreeg; dit vierde aandeel [be]draagt, voor *een geheel jaar*, voor ieder der drie an[dere] fabrikanten, weinig meer dan wat de heer ESTHOVEN [maa]ndelijks *[m]aand* moet leveren, en dat wel DRIE JAREN LANG; het is dus niet bevreemdend dat met zulk eene begun[sti]ging eene fabriek weldra ten toppunt van bloei en [voor]spoed geraakt, en men de anderen moet zien kwijnen.

[Men] zou al zeer gemakkelijk op het denkbeeld kun[nen] komen, dat de aanleiding tot de keus van den heer [E.] daarin ligt dat zijne prijzen *lager* en zijne producten beter dan die van de overige fabrikanten zijn, — doch dit is het geval in geenen deele. De heer E. levert tot [de]zelfde prijzen waarvoor de andere heeren hadden aangeboden te leveren, en, wat de kwaliteit betreft, de[ze] kan niet beter zijn dan die der overige fabrieken. [Ook] zijn zij, door hunne kunde en door hunne naauw[kan]righeid vooral in staat, om tot dezelfde prijzen even zulke goede producten als de heer E te leveren; hieraan zal niemand twijfelen, veel minder de regering, die, sedert een aantal jaren, in de gelegenheid is geweest, de leverantiën van alle deze vier fabrieken te doen nagaan en keuren, en zoowel ná als vóór het gebruik te vergelijken

Wat mag dan nu wel de reden zijn van deze in het oog loopende onbillijke behandeling? Heeft de heer E. meer verdiensten? heeft hij meerdere diensten aan den staat bewezen, dan zijne mede-fabriekanten? Is zijn invloed van meer belang dan die der overige heeren? Is het eindelijk, omdat hij de residentie bewoont en daardoor meer aan de bron is om voor zich zelven het eerst te kunnen zorgen? — Al de onderdanen van het rijk, om het even of zij de residentie *al* dan *niet* bewonen, behooren dezelfde bescherming en dezelfde voorregten te genieten; allen torschen zij te zamen de lasten van den staat; allen hebben regt en aanspraak om met anderen de voordeelen te genieten, die voor hunne nijverheid zijn in te oogsten.

De handeling is, op het zachtst uitgedrukt, *zonderling.* Het is de pligt des ministers, de beste waar voor den billijksten prijs te zoeken. Daartoe heeft hij gelegenheid; wanneer hij de mededinging tusschen vier welgevestigde fabrieken gaande houdt. Maar die gelegenheid verliest hij, wanneer hij al zijne weldaden aan eene enkele fabriek verspilt en aan de anderen alle bestelling onthoudt; en hij schept voor zich zelven het nadeel dat er weldra maar eene fabriek gevonden wordt, die in zijne behoeften kan voorzien en aan welker eischen hij, daarom, genoodzaakt wordt te voldoen, zoo hij zich niet door buitenlanders wil laten gerieven.

De minister heeft door zijne vroegere billijke handelwijze deze vier fabrikanten aangemoedigd, om hunne fabrieken tot de tegenwoordige uitgebreidheid en hoogte op te voeren; door zijne bestellingen na op ééns, onverwacht en zonder reden aan drie van de vier te onttrekken, om dezelve bij eenen enkelen op te hoopen, brengt hij aan de drie eerstgenoemden meer nadeel toe, dan hij hun vroeger voordeelen gaf te genieten.

Het is daarenboven de pligt der regering, om het werk dat zij te verrigten heeft, gelijkmatig, onder de bruikbare fabrikanten te verdeelen, ten einde de industrie en niet het individu te begunstigen.

En wanneer men nu tegen al deze regelen van gezond verstand, billijkheid, huishoudkunde en staatkunde ziet handelen, wat moet men dan van zulk eene handeling denken? Zou het ook kunnen zijn, dat wij nog in den tijd leefden toen de gouverneur van Noord-Holland tevens steenbakker was, en, later minister van financiën geworden met een matig fortuin, zijne loopbaan eindigde met eenige millioenen na te laten aan zijne eenige dochter? *V.*

Processen-verbaal van de beraadslagingen der Afdeelingen over de elf wetsontwerpen tot vaststelling der tien hoofdstukken van de begrooting voor 1842 en 1843, en der onvoorziene uitgaven gedurende dezelfde jaren

(*Vervolg van n°. 184*)

TWEEDE AFDEELING.

Zitting van 24 september 1841.

Tegenwoordig de heeren: DIJCKMEESTER, onder-voorzitter, HOOFT, VAN BLEISWIJK, KNIPHORST, DRUIJVESTEIJN, VAN TUIJL VAN SEROOSKERKEN, MICHIELS VAN VERDUIJNEN, BISKES, VAN AKERLAKEN, voorzitter.

I. HOOFDSTUK.

Huis des Konings.

Alvorens tot de behandeling van de afzonderlijke hoofdstukken der begrooting over te gaan, heeft de afdeeling gemeend, eenige algemeene aanmerkingen in het midden te moeten brengen.

1°. Vier leden betwijfelen, of de vorm der begrooting aan de bedoeling der grondwet beantwoordt. Deze toch wil eene begrooting voor twee jaren, en men had nu voor elk der jaren 1842 en 1843 eene afzonderlijke begrooting geleverd. Deze leden beriepen zich, tot staving van hun gevoelen, op de vroegere tienjarige begrootingen. Een ander lid, het gevoelen van deze vier leden deelende, verlangde, dat alle onzekere uitgaven van de tweejarige begrooting zouden worden afgezonderd, om, voorkomende of noodzakelijk wordende, telkens bij afzonderlijke wetten te worden geregeld.

De overige leden deelden deze gevoelens niet; zij zijn van oordeel, dat, volgens de grondwet, telkens voor den tijd van twee jaren moet worden vastgesteld, niet wat massaal over twee jaren, maar wat in elk der twee jaren kan en vermag te worden uitgegeven; dat, volgens de grondwet, het eene volledige begrooting moet zijn, wel niet onveranderlijk en voor aanvulling niet vatbaar, maar toch zoodanig, dat dezelve alle waarschijnlijke en vermoedelijke uitgaven aanwijst, zoo dat er alleen de noodzakelijkheid tot bijzondere voorziening overblijft voor die uitgaven, die men niet kon voorzien, en op welke dus ook niet had kunnen worden gerekend. Zij meenden alzoo dat de regering niet alleen volkomen overeenkomstig de grondwet heeft gehandeld, maar ook veel regelmatiger, dan wanneer zij de denkwijze der evengenoemde leden had aangekleefd.

2°. De geheele afdeeling, hoezeer erkennende de moeijelijkheid om dadelijk die vereenvoudiging in het openbaar bestuur in te voeren, welke noodig is om de onvermijdelijke besparing en vermindering van uitgaven te verkrijgen, moet echter haar diep leedgevoel betuigen, dat zij, in plaats van eene strekking tot vereenvoudiging, eene neiging tot meerderen omslag; in stede van bezuiniging, vermeerdering van uitgaven bij de meeste departementen van algemeen bestuur heeft waargenomen; zij weet niet, waaraan zij deze, tegen de zoo nadrukkelijk geuite wenschen der Staten-Generaal strijdige handelwijze moet toeschrijven; maar de overtuiging staat bij haar vast, dat onderscheiden takken van administratie in verhouding, *en* tot het nationale vermogen *en* tot den omvang van het rijk *en* tot de behoeften van den staat op te groote schaal en te kostbaar zijn ingerigt, zonder dat de grondwet of eenige andere wettelijke verordening daartoe aanleiding geeft, veel min de noodzakelijkheid daartoe voorschrijft.

Dat de regering, alzoo bij magte zijnde om de verlangde vereenvoudiging en bezuiniging daar te stellen, dit gewis ook wel zal willen doen, waartoe de afdeeling de vrijheid neemt den wensch te uiten, dat daartoe zóó spoedig worde overgegaan, dat de begrooting voor 1842 en 1843 daarvan nog het bewijs zal opleveren.

Zij stelt hoogen prijs op de spoedige daarstelling van de wetten, zoo vele malen gevraagd en zoo dikwijls toegezegd, ten aanzien van al die onderwerpen, die of nog bij de wet moeten worden geregeld, of waaromtrent eene herziening der bestaande wetgeving noodig is; maar zij stelt nog hoogeren prijs op eene afdoende regeling der financiële aangelegenheden van het rijk, en vooral op het onverwijld daarstellen van die vereenvoudiging in het beheer en die bezuiniging in de uitgaven, welke alles moeten voorafgaan; en zij acht dezen van zulk een belang, dat men, ten einde de aandacht niet te verdeelen, des noods met achterstelling van andere bemoeijingen, zich daarmede alleen zou kunnen en misschien behooren bezig te houden.

Uit welk een ongunstig gezigtspunt zij de meeste der aan haar onderzoek onderworpen wetten beschouwt, zal uit bovenstaande bedenkingen genoegzaam blijken, zonder dat het noodig zal wezen dit ten aanzien van elke afzonderlijke wet te vermelden; waarom het dan ook haar voornemen is zich van alle aanmerkingen te onthouden, die het gevoel van iemand bepaaldelijk zouden kunnen kwetsen,

3°. Is de afdeeling van oordeel dat de begrooting niet volledig is; dat alle fondsen onder 's rijks beheer, en voor zoo verre die voortdurend blijven bestaan, ook die, welke op staat B van den achterstand zijn vermeld, behooren in ontvang en uitgaaf bij de begrooting te worden uitgetrokken, waaronder vooral te begrijpen het fonds van de nijverheid en ook, volgens weinige leden, dat van den hoogen raad van adel; welken laatsten post echter anderen als vreemd aan de begrooting blijven beschouwen.

4°. Verlangt de afdeeling dat voor het vervolg meer afschriften der bijlagen worden verschaft; dat de specificatie van de uitgaven in de gedrukte staten meer tot in de bijzonderheden afdale, vooral met betrekking tot de departementen van marine en oorlog, waaromtrent men de begrootingen van 1830 en vroegere tot voorbeeld aanhaalt: hoezeer men de specificatie nog meer uitgebreid wenscht te zien.

En alsnu het 1e hoofdstuk der begrooting, nopens de uitgaven voor het huis des Konings, in overweging genomen hebbende, verklaart de afdeeling de daarbij uitgetrokkene som voor geene bedenkingen vatbaar te beschouwen.

II. HOOFDSTUK.

Hooge kollegiën van staat en het kabinet des konings.

De afdeeling, ten onderzoek zich voorgelegd hebbende het ontwerp van wet voor de hooge kollegiën van staat en het kabinet des konings, is door twee leden het verlangen te kennen gegeven, dat de uitgaven, bij

dit hoofdstuk voorgedragen, voortaan zullen gevoegd worden bij een der departementen van algemeen bestuur, opdat het hoofd van zoodanig departement deswege verantwoordelijk worde.

Drie andere leden erkennen de noodzakelijkheid dezer verantwoordelijkheid, doch vermeenen dat dezelve bestaat, wanneer slechts de minister van financiën de af te geven ordonnantiën onderteekent.

Omtrent de vermindering van f 15,656, welke dit hoofdstuk door de afschaffing van de staats-secretarie heeft ondergaan, zou men reden hebben zich te verheugen, wanneer niet die afschaffing aanleiding had gegeven tot verhooging van eene andere afdeeling van dit hoofdstuk, waardoor die besparing tot op slechts f 3,656 wordt terug gebragt.

Men heeft ook gemeend te ontwaren, dat de zucht tot vermeerdering van uitgaven voor brandstoffen en dergelijke, en tot verhooging van jaarwedden tot de Staten-Generaal is doorgedrongen. Men zou liever hebben gezien, dat het traktement van den commies van de Eerste Kamer tot op f 1200 ware teruggebragt geworden, dan eene verhooging van het traktement van den commies der Tweede Kamer tot op f 1500, hoezeer men niet kan ontkennen dat, in verhouding van de werkzaamheden, de commies van de Tweede Kamer eene hoogere bezoldiging zou moeten hebben dan de commies van de Eerste Kamer.

Het getal referendarissen bij den raad van state is niet gering; wanneer evenwel de veelvuldige werkzaamheden van dit staats-ligchaam de medewerking van zulk een getal referendarissen behoeven, kan daaromtrent geene aanmerking worden gemaakt. Om deswege eenige overtuiging te erlangen, verzocht men eene opgave van hen, die in de residentie wonen, en bij den raad voortdurend werkzaam zijn.

Het voorgestelde traktement van den secretaris van de rekenkamer heeft de aandacht tot zich getrokken. De afdeeling neemt de vrijheid te vragen, of niet eene bezoldiging van f. 4000 moet geacht worden genoegzaam te zijn. Zij oordeelt, dat de secretaris niet meer behoort te hebben dan de leden. Eene andere regeling zou aanleiding tot verkeerde gevolgtrekkingen kunnen geven. Men wenscht dat de leden het werk niet aan den secretaris zullen overlaten, maar het zelven zullen afdoen, wellig dat vroegere omstandigheden de zaak voor het vervolg anders hebben doen beschouwen; doch zoo dit het geval mogt zijn, dan acht men het dringend noodzakelijk om, ook door verlaging van het voorgestelde traktement, te toonen, dat voor het vervolg eene andere wijze van handelen wordt verlangd. Men durft vertrouwen, dat de gegrondheid dezer bedenking nog meer zal blijken, wanneer men in aanmerking neemt, dat, naar bij de begrooting van het departement van oorlog, de secretarissen-generaal geene hoogere bezoldiging dan van f 4,000 genieten.

Voor de ambtenaren en geëmploijeerden is de hoogst belangrijke som van f 74 800 uitgetrokken; men wenscht, door het ontvangen van nadere opgaven wegens het personeel en de bezoldiging, daaromtrent beter te worden ingelicht, en ook bekend te worden gemaakt met de redenen, die aanleiding tot de niet onbelangrijke verhooging van lokaal- en bureau-behoeften hebben gegeven.

De afdeeling, te vergeefs onder de medegedeelde stukken een uitgewerkten staat voor de rekenkamer gezocht hebbende, heeft zich de verlangde inlichtingen niet kunnen verschaffen.

III. HOOFDSTUK.

Departement van buitenlandsche zaken.

Overgegaan zijnde tot de behandeling van het wets-ontwerp voor het III^de^ hoofdstuk der begrooting, bevattende de uitgaven van het departement van buitenlandsche zaken, heeft de afdeeling gemeend zich van alle specialiteiten te moeten onthouden en zich te gedragen aan de in het algemeen door haar gemaakte aanmerking wegens de te hooge opvoering der uitgaven in verhouding tot den omvang van onzen staat en van onze middelen, die tot dekking der uitgaven kunnen worden aangewend.

Een lid verlangt dat men van het massaal bedrag der uitgaven van dat hoofdstuk eene zeer belangrijke som zal aftrekken, kunnende dan de minister aan Z. M. de nodige voordragt doen om deze afgetrokkene som te vinden, door vermindering van die toelagen welke hem daartoe raadzaam voorkomen. Hij vreesde dat men anders geene vermindering zal erlangen, daar men schijnt beslotan te hebben om alles tot de eenmaal opgevoerde hoogte te behouden. Hij kon ook zijne toestemming niet geven aan de geheime uitgaven. De som was te gering om er iets wezenlijks mede te verrigten; heil of voordeel voor het vaderland kon er niet van worden verwacht, en bovendien meende dit lid, dat dergelijke uitgaven behoorden te worden gevonden uit de som voor onzeerzijne uitgaven ter beschikking des konings gesteld.

(Vervolg hierna).

Prijs-Courant der Effecten.

DINGSDAG, 21 SEPTEMBER.	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers ten [illegible]
NEDERL., Werk. Schuld à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$51\frac{7}{8}$	$51\frac{15}{16}$	51[illegible]
Dito Dito . . » 5 »	101	$101\frac{1}{16}$	
Uitgestelde Schuld . . » »	$\frac{29}{32}$		
Kansbiljetten . . . . . f	$25\frac{1}{4}$		
Amortisatie-Syndicaat, à $4\frac{1}{2}$ pCt.	$92\frac{1}{8}$		
Dito Dito . » $3\frac{1}{2}$ »	$75\frac{7}{8}$	76	[illegible]
Handelmaatschappij . » $4\frac{1}{2}$ »	$155\frac{3}{4}$	$155\frac{7}{8}$	[illegible]
Nieuwe Dito . . . » $4\frac{1}{2}$ »			
Nieuwe Dito 1837 . » $4\frac{1}{2}$ »			
Oostindische Leening » 5 »	$97\frac{7}{16}$	$97\frac{5}{8}$	[illegible]
Spoorweg Haarlem . . »			
Aand. Rijn-Spoorweg . » $4\frac{1}{2}$ »			
FRANKR. Inschrijv. G. B. » 3 »			
SPANJE. Leening *Ardoins* » 5 »	$19\frac{3}{16}$	$19\frac{1}{4}$	[illegible]
Dito onbep. stukk. . » 5 »	$16\frac{1}{4}$		
Passive . . . . »			
Deferred . . . . »			
Fransche Uitgestelde »			
PORTUGAL. Oblig. te Lond. » 3 »			
RUSL. *H. & C.* 1798, 1816. » 5 »	$105\frac{1}{2}$	$105\frac{5}{8}$	
Dito 1828, 1829 . . » 5 »	$105\frac{1}{8}$		
Dito 1831, 1833 . . . » 5 »	$98\frac{3}{4}$	$98\frac{13}{16}$	
Oblig. bij *Hope* . . . » 4 »	$86\frac{1}{8}$		
Oblig. te Londen . . . » 5 »			
Dito te Hamburg. . . » 5 »			
Inschrijving in Assign. » 6 »			
Certific. van dito. . . » 6 »			
POLEN. Aandeel. à fl 300 » f			
Dito à fl 500 » »			
OOSTENR. Aand. à fl. 100 » f			
Dito à fl 250 . . . . . » »			
Metalliek . . . . » 5 »	$105\frac{1}{4}$		
Dito . . . . » 3 »			
Dito . . . . » $2\frac{1}{2}$ »			
BRAZILIË. Dito dito » 5 »	$68\frac{1}{2}$		

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.